



## DON'T BUY INTO OCCUPATION II: SAMENVATTING

### 1. INTRODUCTIE

1. De "Don't Buy into Occupation" (DBIO)-coalitie is een gezamenlijk project van 24 Palestijnse, regionale en Europese organisaties gevestigd in België, Frankrijk, Ierland, Nederland, Noorwegen, Spanje en het Verenigd Koninkrijk (VK). De coalitie **onderzoekt de financiële relaties tussen bedrijven die actief zijn in de illegale Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied en Europese financiële instellingen**.<sup>1</sup>
2. De bouw en expansie van Israëlische nederzettingen zijn **oorlogsmisdaden** onder internationaal recht, en maken elke vorm van duurzame ontwikkeling in bezet Palestijns gebied onmogelijk. Nederzettingen liggen ook aan de basis van talloze **mensenrechtenschendingen**, en zijn een centrale component van het Israëlische **apartheidsregime** in bezet Palestijns gebied.
3. Bedrijven en financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met de nederzettingenindustrie, **spelen een cruciale rol** in het voortbestaan en de verdere expansie van de nederzettingen. De Verenigde Naties [publiceerden](#) daarom in februari 2020 een "VN-database" van bedrijven die actief zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie.

### 2. ALGEMENE BEVINDINGEN

- In **een nieuw onderzoeksrapport** legt de DBIO-coalitie, op basis van financieel onderzoek van het Nederlandse onderzoeksbureau Profundo, voor het tweede jaar op rij de banden bloot tussen Europese financiële instellingen en bedrijven actief in de illegale Israëlische nederzettingenpolitiek. In totaal worden maar liefst **725** banken, vermogensbeheerders, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen geïdentificeerd die bedrijven actief in bezet Palestijns gebied ondersteunen. Tussen januari 2019 en augustus 2022 verschaften deze financiële instellingen **171,4 miljard dollar (USD)** in leningen en "underwritings" aan deze bedrijven. De 725 Europese financiële instellingen bezitten ook voor **115,5 miljard USD** aan aandelen en obligaties in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie.
- De 50 bedrijven waarvoor dit onderzoek financiële relaties met Europese financiële instellingen heeft gevonden, zijn Airbnb; Alstom; Altice International; Ashtrom Group; Bank Hapoalim; Bank Leumi; Bezeq Group; Booking Holdings; Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles (CAF); Carrefour; Caterpillar; Cellcom Israel; Cemex; CETCO Mineral Technology Group; Cisco Systems; CNH Industrial; Delek Group; Delta Galil Industries; eDreams ODIGEO; Elbit Systems; Electra Group; Energix Renewable Energies; Expedia Group; First International Bank of Israel (FIBI); Hamat Group; Heidelberg Materials; Hyundai Heavy Industries; IBM; Israel Discount Bank; MAN Group; Matrix IT; Mivne Group; Mizrahi Tefahot Bank; Motorola Solutions; Partner Communications; Paz Oil Company; Puma; Rami Levy Chain Stores Hashikma Marketing 2006;

<sup>1</sup> De Belgische leden van de coalitie zijn 11.11.11, CNCD-11.11.11, ACV-CSC, CNE, en Fairfin.

RE/MAX Holdings; Shapir Engineering and Industry; Shikun & Binui; Shufersal; Siemens; Solvay; Tripadvisor; TUI Group; Villar International; Vinci / Semi; Volvo Group; en WSP Global.

### 3. BEVINDINGEN M.B.T. FINANCIËLE INSTELLINGEN EN BEDRIJVEN IN BELGIË

- **BNP Paribas** is, net zoals in het eerste DBIO-rapport (gepubliceerd in september 2021) de belangrijkste financierder van bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie, met financiële relaties ter waarde van **28,102 miljard USD**. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
  - Bedrijven die **wapens** leveren aan het Israëlische leger: Elbit (174 miljoen USD).
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (835 miljoen USD), Volvo (1,316 miljard USD), en Hyundai Heavy Industries (117 miljoen USD).
  - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (1,096 miljard USD), Cemex (1,494 miljard USD), Bank Leumi (193 miljoen USD), Bank Hapoalim (10 miljoen USD), Mizrahi Tefahot Bank (150 miljoen USD), en Cemex (2 miljoen USD).
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers **te bespioneren**: IBM (5,263 miljard USD), Motorola (186 miljoen USD), en Solvay (821 miljoen USD).
  - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (294 miljoen USD).
- **KBC** is eveneens een belangrijke financierder van bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie, met financiële relaties ter waarde van **1,372 miljard USD**. De bank bekleedt daarmee de 28<sup>ste</sup> plaats in de ranking van Europese crediteuren (leningen en “underwritings”, en de 54<sup>ste</sup> plek in de ranking van Europese investeerders (obligaties en aandelen). Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (461 miljoen USD), Volvo (7 miljoen USD).
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers **te bespioneren**: IBM (57 miljoen USD), Motorola (16 miljoen USD) en Solvay (534 miljoen USD).
  - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (2 miljoen USD).
- De financiële relaties van **Belfius** met bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie zijn goed voor **227 miljoen USD**. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (15 miljoen USD), Volvo (31 miljoen USD)
  - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (9 miljoen USD)
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers **te bespioneren**: IBM (2 miljoen USD), Solvay (10 miljoen USD), Motorola (1 miljoen USD),

- Bedrijven die instaan voor **transportverbindingen en -projecten met illegale Israëlische nederzettingen**: Alstom (80 miljoen USD), MAN Group (11 miljoen USD).
- Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (1 miljoen USD).
- **Delen Private Bank** (waarvan Ackermans & van Haaren 78.5% aandelen bezit) financiert bedrijven die actief zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie, voor een totale waarde van **540 miljoen USD**. Het is daarmee, op Europees niveau, de 34<sup>ste</sup> grootste investeerder in dergelijke bedrijven. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (38 miljoen USD), Volvo (79 miljoen USD).
  - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (12 miljoen USD).
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: IBM (39 miljoen USD), Solvay (55 miljoen USD).
- **Bank Degroof Petercam**, een vermogensbeheerder voor private en institutionele beleggers en ondernemingen, heeft financiële relaties in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie ter waarde van **421 miljoen USD**. Het komt daarmee binnen op plaats 43 in de lijst van grootste Europese investeerders in dergelijke bedrijven. De financieringen van Degroof Petercam hebben, onder meer, betrekking op:
  - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (22 miljoen USD), Bank Hapoalim (1 miljoen USD), Bank Leumi (1 miljoen USD),
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (18 miljoen USD), Volvo (9 miljoen USD)
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: Solvay (69 miljoen USD), IBM (22 miljoen USD), Motorola (9 miljoen USD),
  - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (25 miljoen USD).
- De Franse bank **AXA**, die ook verschillende vestigingen heeft in België, financiert bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie voor een totale som van **967 miljoen USD**. De bank bekleedt daarmee de 24<sup>ste</sup> plaats in de ranking van Europese investeerders. Deze financieringen hebben, onder meer, betrekking op:
  - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: CNH (36 miljoen USD), Bank Hapoalim (7 miljoen USD), Bank Leumi (6 miljoen USD), Israel Discount Bank (3 miljoen USD).
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (70 miljoen USD), Volvo (56 miljoen USD).
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: IBM (38 miljoen USD), Motorola (58 miljoen USD), Solvay (44 miljoen USD),
  - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (9 miljoen USD).

- De financieringen van de Nederlandse bank **ING**, die ook verschillende vestigingen heeft in België, in bedrijven actief in de Israëlische nederzettingenindustrie zijn goed voor een totale waarde van **7,068 miljard USD**. Dit heeft, onder meer, betrekking op de financiering van:
  - Bedrijven die een cruciale rol spelen in de **bouw en uitbreiding van illegale nederzettingen** in bezet gebied: Cemex (900 miljoen USD), CNH (201 miljoen USD),
  - Bedrijven die machines leveren voor de **sloop van Palestijnse huizen** in bezet gebied: Caterpillar (532 miljoen USD), Volvo (325 miljoen USD).
  - Bedrijven die **apparatuur en onderdelen** leveren om Palestijnse burgers te **bespioneren**: IBM (2,301 miljard USD), Solvay (535 miljoen USD), Motorola (4 miljoen USD).
  - Bedrijven die betrokken zijn bij de **illegale ontginning van Palestijnse natuurlijke rijkdommen**: HeidelbergMaterials (403 miljoen USD).
- **Solvay**, een in België gevestigde chemiemultinational, is een van de 50 bedrijven die betrokken is in de Israëlische nederzettingenindustrie. Solvay levert materialen die gebruikt worden bij de productie van de Hermes 450 drone van Elbit. Deze laatste is de belangrijkste leverancier van drones aan het Israëlische leger, die in bezet Palestijns gebied wordt ingezet. In 2019 werden ook Solvay-producten waargenomen op de bouwplaats van een "bypass"-pijpleiding in Bardala, in de Jordaanvallei in bezet Palestijns gebied. Via deze pijpleiding wordt water uit Palestijnse waterbronnen omgeleid naar Israëlische nederzettingen, terwijl de Palestijnse gemeenschappen zelf geen toegang meer hebben tot de waterbron.
- Onder de 50 bedrijven die actief betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingen bevindt zich ook de Duitse TUI-groep, een van de grootste toeristische bedrijven ter wereld. TUI exploiteert 1.600 reisbureaus en is eigenaar van luchtvaartmaatschappijen, hotels en cruiseschepen. Verscheidene van haar dochterondernemingen bieden rondleidingen aan die worden voorgesteld als rondleidingen door Israël, maar die in realiteit locaties in illegale nederzettingen op de Westelijke Jordanoever en de bezette Golanhoogte aandoen. Zo omvat een door **TUI Belgium** aangeboden rondreis, "Terug naar het begin - Israël", bezoeken aan Bethlehem in bezet Palestijns gebied, alsmede aan de bezette Golanhoogte en toeristische plaatsen in Oost-Jeruzalem. De activiteiten van de TUI-groep zijn problematisch omdat zij het bestaan van illegale nederzettingen ondersteunen en bijdragen tot de normalisering ervan.

#### 4. VERANTWOORDELIJKHEDEN BEDRIJVEN EN FINANCIËLE INSTELLINGEN

- **Ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingen lopen een groot risico betrokken te raken bij ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht. Bovendien riskeren ze medeplichtig te zijn aan oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.** In de woorden van het VN-mensenrechtenbureau (OHCHR), in januari 2018: *"Gezien het gewicht van de internationale juridische consensus over het illegale karakter van de nederzettingen zelf, en het systemische en alomtegenwoordige karakter van de negatieve gevolgen voor de mensenrechten die erdoor worden veroorzaakt, is het moeilijk een scenario voor te stellen waarin een bedrijf activiteiten in de nederzettingen zou kunnen ontplooien op een manier die in overeenstemming is met de VN-richtlijnen en met het internationaal recht."*
- **Bedrijven** hebben - onder de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs) en de OESO-richtsnoeren voor Multinationals- een duidelijke verantwoordelijkheid om een grotere zorgvuldigheid aan de dag te leggen om te verzekeren dat hun activiteiten niet bijdragen aan mensenrechtenschendingen. Wanneer de activiteiten, producten of diensten van een bedrijf rechtstreeks verband houden met ernstige mensenrechtenschendingen, wordt verwacht dat het bedrijf in kwestie haar verantwoordelijkheid neemt en dergelijke activiteiten beëindigt.

- **Internationale financiële instellingen**, zoals banken en pensioenfondsen, hebben volgens bovenstaande richtlijnen een verantwoordelijkheid om hun invloed aan te wenden, en er zo voor te zorgen dat de ondernemingen waarin zij investeren het internationaal recht respecteren. Als het bedrijf in kwestie vervolgens weigert haar activiteiten aan te passen of stop te zetten, dienen financiële instellingen te desinvesteren.
  - Zie onder meer de **UN Working Group on Business and Human Rights**, die stelde dat investeerders een “*ongeëvenaarde mogelijkheid*” hebben om bedrijven tot een koerswijziging te brengen: “*Van institutionele beleggers wordt verwacht dat zij trachten de in verband met hun aandelenbezit vastgestelde risico's voor de mensenrechten te voorkomen of te beperken*” (...) *Als de inspanningen op dit gebied geen succes opleveren, moet de institutionele belegger volgens de Guiding Principles overwegen de relatie te beëindigen*”.
  - In een soortgelijke geest heeft het OHCHR in 2017 gewezen op de verantwoordelijkheid van banken om een mensenrechtendoorlichting uit te voeren om na te gaan of en hoe zij betrokken zijn bij activiteiten met nadelige gevolgen voor de mensenrechten, waarbij het kan gaan om bijdragen “*via haar eigen activiteiten en effecten die via haar cliënten of klanten (d.w.z. haar 'zakelijke relaties') rechtstreeks verband kunnen houden met haar activiteiten, producten of diensten*”. De “eigen activiteiten” van een bank omvatten in dit verband handelingen en beslissingen (met inbegrip van nalatigheden) waarbij derden betrokken zijn, zoals het verstrekken van financiële producten en diensten aan cliënten.
  - In juni 2021 heeft de VN-werkgroep bedrijfsleven en mensenrechten in een rapport ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de UNGP's de specifieke verantwoordelijkheden van investeerders voor de eerbiediging van de mensenrechten gedetailleerd uiteengezet: “*Wanneer investeerders via hun investeringsactiviteiten rechtstreeks in verband worden gebracht met negatieve gevolgen voor de mensenrechten, wordt van hen verwacht dat zij hun invloed aanwenden om andere actoren die de schade veroorzaken of daartoe bijdragen, te beïnvloeden om de schade te voorkomen, te beperken en aan te pakken. [...] Wanneer een investeerder niet over voldoende invloed beschikt om het gedrag van een bedrijf waarin wordt geïnvesteerd te veranderen en niet in staat is om zijn invloed te vergroten, kan hij overwegen om op verantwoorde wijze te desinvesteren (of uit te sluiten)*.”
  - Het vaak aangehaalde argument van financiële instellingen, dat de problematische activiteiten van een bedrijf waarin ze investeren niet opwegen tegen de positieve activiteiten van eenzelfde bedrijf, klopt niet. Dat blijkt ook uit een externe juridische analyse van Gabriela Quijano (expert in de mensenrechtenverplichtingen van bedrijven en financiële instellingen), die werd uitgevoerd op vraag van de DBIO-coalitie: “*Het feit dat het merendeel of een groot deel van de activiteiten van klanten of ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd legaal, legitiem of positief is, rechtvaardigt niet dat een financiële instelling geen actie onderneemt met betrekking tot activiteiten die negatieve effecten veroorzaken of daartoe bijdragen, ook al vormen deze een kleine fractie of minderheid binnen de totale activiteiten van de onderneming*.”
- Bovenstaande elementen zijn niet louter theorie, maar worden de voorbije jaren in toenemende mate ook uitgevoerd door grote financiële instellingen. Zo gaf de Kommunal Landspensjonskasse (**KLP**) in juli 2021 al het goede voorbeeld. De **grootste pensioenmaatschappij van Noorwegen** trok zich terug uit maar liefst 16 bedrijven die banden hebben met de Israëlische nederzettingen. In september 2021 kondigde Norges Bank, dat het Noorse “**Government Pension Fund Global**” beheert - eveneens aan alle investeringen in twee nederzettingenbedrijven te beëindigen.

Sinds 2010 hebben talrijke andere instellingen, banken en bedrijven zoals Dexia Crédit Local (Frankrijk), Deutsche Bank (Duitsland), Barclays (VK), HSBC (VK), AXA IM (Frankrijk),

Government Pension Fund Global (Noorwegen), Danske Bank (Denemarken), Sampension (Denemarken), United Methodist Church (Verenigde Staten), Quakers in Britain Church (VK), Storebrand (Noorwegen) en Europcar Groupe (Frankrijk) besloten (deels) te desinvesteren uit bedrijven die betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingen.

- In zijn **beleidsnota voor 2023** kondigde minister van Economie Dermagne bovendien aan dat hij een studie heeft besteld *“over de mogelijkheid voor België om sancties op te leggen aan Belgische bedrijven die economische en/of commerciële en/of financiële betrekkingen onderhouden met bedrijven die op de VN-lijst staan, alsook over voorstellen voor gerichte en evenredige maatregelen om Belgische bedrijven ervan te weerhouden dit soort activiteiten te ontplooiën die bijdragen tot het Israëlische nederzettingenbeleid. Ik hoop voorstellen te kunnen doen om zowel de bedrijven als hun managers, die schendingen van het internationaal recht aanmoedigen, verantwoordelijk te kunnen stellen.”*<sup>2</sup>

## 5. AANBEVELINGEN

Het DBIO-rapport formuleert een reeks van aanbevelingen aan bedrijven, financiële instellingen, Europese regeringen, en lokale besturen in EU-lidstaten, waaronder:

- **Bedrijven die rechtstreeks opereren in de Israëlische nederzettingenindustrie**, dienen deze activiteiten op korte termijn stop te zetten, en de nodige compensaties te voorzien voor Palestijnse gemeenschappen die schade hebben ondervonden van dergelijke bedrijfsactiviteiten in de Israëlische nederzettingenindustrie.
- **Financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met nederzettingenbedrijven** moeten:
  - Een diepgaande mensenrechtentoets (“enhanced human rights due diligence”) uitvoeren op alle financiële relaties met bedrijven die actief zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie.
  - Hun invloed aanwenden om dergelijke bedrijven te overtuigen hun activiteiten in de Israëlische nederzettingenindustrie te beëindigen. Als dergelijk beïnvloedingsproces binnen een redelijke termijn geen concreet resultaat oplevert, moet de financiële instelling zelf desinvesteren uit de nederzettingenbedrijven in kwestie.
  - De nodige actie ondernemen om toekomstige investeringen in bedrijven actief in de nederzettingen te vermijden, via de ontwikkeling van een duidelijk mensenrechtenbeleid dat “betrokkenheid in de Israëlische nederzettingen” als een uitsluitingscriterium hanteert.
- **De federale regering** moet:
  - Haar invloed als eigenaar (100 %, Belfius) en grootste aandeelhouder (7.7 %, BNP) aanwenden opdat deze banken hun relaties met bedrijven actief in de nederzettingenindustrie herbekijken. Dit valt onder de bevoegdheid van de Minister van Financiën, Vincent Van Peteghem (CD&V).
  - Politieke en financiële steun verlenen aan een jaarlijkse update van de VN-database van nederzettingenbedrijven.

---

<sup>2</sup> Zie <https://www.dekamer.be/doc/FLWB/pdf/55/2934/55K2934023.pdf>

- Het bestaande [advies](#) aan bedrijven m.b.t. financiële en economische activiteiten in de Israëlische nederzettingen verscherpen, en deze op een meer proactieve manier verspreiden onder Belgische bedrijven en financiële instellingen.
  - Een actieve en constructieve rol spelen in de lopende onderhandelingen over een juridisch bindend VN-Verdrag over Bedrijven en Mensenrechten en de onderhandelingen over een nieuwe Europese "[Directive](#) on corporate sustainability due diligence", en ervoor ijveren dat activiteiten in bezet gebied worden opgenomen in de inhoudelijke scope van deze initiatieven. Ook op Belgisch niveau dient wetgeving m.b.t. een "zorgplicht" aangenomen te worden die Belgische bedrijven en financiële instellingen verplicht om een uitgebreide mensenrechtentoets uit te voeren op alle activiteiten in bezette gebieden.
  - Een nationaal verbod uitvaardigen op handel met illegale nederzettingen in bezet gebied.
- **Lokale gemeentebesturen** moeten:
    - Er nauw op toezien dat ze geen contracten afsluiten met bedrijven die actief betrokken zijn in de Israëlische nederzettingenindustrie.